

Альберт Соесман

ДВАНАДЦЯТЬ ЧУТТІВ

НАРМ

Альберт Соесман

Дванадцять чуттів

Брама душі
Вступ до антропософії

Переклад Надії Гутянської

Київ
«НАІРІ»
2026

УДК 612.8:141.333

C54

Оригінальне видання:

Albert Soesman, **Die zwölf Sinne**. Tore der Seele. Eine Einführung in die Anthroposophie. – Verlag Freies Geistesleben, 1998.

Обкладинка: Ольга Іюргова

Соесман А.

C54 Дванадцять чуттів. Брама душі. Вступ до антропософії. / Пер. Н. Гутянської. – Київ : НАІРІ, 2026. – 228 с., іл.

ISBN 978-617-8292-31-7

978-617-8192-51-8 (електронне видання)

Альберт Соесман (1914–2007) сорок років пропрацював лікарем у Гаазі. Тема дванадцяти чуттів протягом багатьох років була основною в його курсах і доповідях. У своїй книжці, що є введенням в антропософське вчення про чуття, Альберт Соесман показує, наскільки мало ми зазвичай знаємо про ці фундаментальні якості нашого єства.

Ця книжка стане у нагоді вихователям, учителям, терапевтам, митцям, а також усім, кому важливе пізнання загадки людини та її місця у світі.

УДК 612.8:141.333

Зміст

Передмова	5
До другого видання	6
До третього видання	7
1. Чуття дотику та чуття життя.	8
2. Чуття власного руху та чуття рівноваги.	30
3. Чуття нюху та чуття смаку	63
4. Чуття зору і чуття тепла	98
5. Чуття слуху	136
6. Чуття мови, чуття думки та чуття Я	162
7. І насамкінець. Чуття Я та «історична совість»	191
Післямова.	205
Схематичні зображення	214
Примітки	221

Сьогодні люди кажуть: істинним ученим є лише той, хто строго логічно інтерпретує спостереження та експеримент, хто переходить від однієї думки до іншої лише за умови, що це допускається правильно розробленими методиками. Той, хто цього не робить, не є вченим. Але, мої любі друзі, припустімо, що світ був би творцем, художником і нехтував би нашими ретельно розробленими діалектичними та експериментальними методиками, що сама природа працювала б під впливом творчих імпульсів. Тоді людська наука також має стати творчістю, інакше вона не зможе досягнути природу! Але це не збігається з поглядом сучасної науки. Її думка така: чи має природа творчий, а чи ілюзорний характер, це нам байдуже; ми наказуємо, як належить працювати в науковій сфері. Яке нам діло до того, має природа творчий характер чи ні? Нам немає до цього жодного діла, позаяк така думка не збігається з нашою¹.

Слова Рудольфа Штайнера,
звернені до молодого покоління
3 жовтня 1922 року

Спираючись на це висловлювання Р. Штайнера, у нашій книжці ми прагнули до композиційно-феноменологічного, тобто науково-творчого способу розгляду.

Передмова

Останніми десятиліттями я регулярно проводив семінари і читав лекції, присвячені вченню Рудольфа Штайнера про органи чуття. Часто після таких лекцій мене запитували, чи не хочу я все сказане узагальнити у вигляді книжки. Цілком очевидно, що хоча багато людей зацікавлені в тому, що Штайнер повідомив про органи чуття (зрештою, ми всі в кожний момент часу маємо справу з нашими органами чуття!), але їм складно або взагалі неможливо зрозуміти те, що можна знайти по цій темі в записаних з його слів стенографованих доповідях. Це ускладнюється ще й тим, що Рудольф Штайнер розрізняв не п'ять загальноприйнятих органів чуття, а дванадцять.

І все-таки на прохання учасників моїх курсів та слухачів написати свою книжку про органи чуття я весь час відповідав відмовою. З одного боку, це пов'язано з моєю основною професією сімейного лікаря, яка не давала мені змоги знайти час і спокійно викласти все на папері. З іншого боку, я набагато більше пов'язаний з усним словом, аніж з написаним. Читаючи лекцію, можна завжди орієнтуватися на реакцію публіки, на запитання, що з'являються на обличчях, позіхання тощо. При написанні книжки не знаєш, хто її читатиме.

Прохання про книжку тим часом ставали дедалі наполегливішими, тож після тривалих вагань я дав згоду на те, щоб записати на плівку текст шестиденного семінару, відредагувати його і видати у вигляді книжки, але за умови збереження характеру мовлення.

Я дуже сподіваюся, що читач зможе відчутти себе у ролі слухача, який перебуває в залі. Багато чого з того, про що я кажу, ви маєте розуміти образно. Я завжди намагаюся разом з моїми слухачами поступово створити загальну картину. Це нагадує процес ліплення, на початку якого глина є безформною масою, у яку повільно, але наполегливо привноситься форма. Але цілісність форми,

взаємозв'язок окремих частин, відносини між ними – усе це стає видимим лише тоді, коли скульптуру завершено.

У курсі, на основі якого побудовано книжку, я перетворив хотів таким чином розповісти і роз'яснити те, що викладав Рудольф Штайнер у своїх складних доповідях про органи чуття² від 23, 25 та 26 жовтня 1909 року в Берліні, щоб цей матеріал став доступним кожному. При цьому я завжди намагався так обирати спосіб наближення до теми та свої приклади, аби ті, хто не стикався з антропософією, змогли отримати уявлення про духовну науку (цей курс слід розглядати саме як вступний курс до антропософського вчення про людину!) Утім я орієнтувався й на те, щоб курс був цікавим і для тих, хто вже знайомий з працями Рудольфа Штайнера.

Читач побачить, що мені цікаво виявити взаємозв'язок між органами чуття та знаками Зодіаку. Ті, хто захоче ґрунтовніше заглибитися у цю тему, можуть насамперед звернутися до доповідей, які Р. Штайнер прочитав у Берліні 20 червня та 18 липня 1916 року³.

Нарешті, я хочу звернути вашу увагу на схему, яку вміщено наприкінці останньої доповіді. Хоча через схеми завжди існує небезпека того, що викладене в живих образах застигне, я все-таки вважав слушним зберегти її. Кожен, кому це потрібно, після прочитання цих шести доповідей може за її допомогою побачити перед собою у стислому вигляді всі описані взаємозв'язки.

До другого видання

Теплий прийом першого видання мене дуже зворушив. Втїлилася надія, яку я потай плекав, що в читача завдяки цій книжці виникне бажання провести власні дослідження, поодиночі чи в групах. Я з вдячністю прийняв побажання та зауваження щодо стилістичних та інших помилок і врахував їх під час підготовки другого видання.

Я також дякую всім тим, хто уважно прочитав цю книжку.

Нехай це нове видання слугуватиме тому, щоб до божественного творіння ставилися з усе більшою любов'ю, якої воно так «пристрасно жадає»⁴.

До третього видання

Наприкінці курсу лекцій, який я читав, неодмінно відбувалося обговорення почутого. Багато чого з того, про що йшлося на таких обговореннях, я включив у книжку. Величезна подяка моєму другові Рууд ван Ренессе, який з неабияким терпінням виступав у ролі «публіки» і допоміг зробити книжку більш доступною для розуміння. Мені також дуже допомогло те, що він вмів добре поводитися з комп'ютером.

У новому виданні значно розширено розгляд чуття тепла, а чуттю Я присвячено окрему главу. Взаємозв'язок органів чуття зі знаками Зодіаку також розроблено детальніше.

Я сподіваюся, що в цьому виданні є набагато менше помилок і неточностей. І, звісно ж, я буду вдячний за ваші побажання щодо поліпшення й доповнення цієї книжки.

*Альберт Соесман
Гаага, січень 1998*

1. Чуття дотику та чуття життя

Є багато шляхів, які ведуть до розуміння антропософії, і серед них ми маємо знайти свій власний. Кожен зробить це по-своєму. Можна розпочати із загальної антропософії, а потім звернутися до якогось приватного питання; але цікаво, що можна почати і з приватного, а потім прийти до загальної антропософії (наскільки це можливо зробити впродовж декількох лекцій). Ми з вами оберемо шлях, що веде не від загального до приватного, а від приватного до розуміння загального.

Нашим вихідним пунктом буде вчення Р. Штайнера про органи чуття. Якось Рудольф Штайнер сказав, що вчення про органи чуття являє собою «перший розділ» антропософії. Він мав на увазі, що воно «найближче до нас». Річ у тім, що органи чуття є інструментами, за допомогою яких ми зустрічаємося зі світом. Тому важливо дізнатися, що це за інструменти, як вони функціонують, що дають нам змогу пережити, наскільки на них взагалі можна покладатися. Від цього залежить дуже багато, якщо не все. Те, що це названо «першим розділом», аж ніяк не означає, що йдеться про щось просте. Ні, тут йдеться про дванадцятичасткове. Йдеться не просто про суму 12 частин, а про єдність, що складається з дванадцяти. Протягом курсу ми дізнаємося, що органи чуття не можна сприймати відокремлено один від одного, що вони є цілим, композицією. При цьому я прошу вас про одне: про терпіння. Конче потрібно мати терпіння для того, щоб це ціле взагалі змогло проявитися.

Учення про органи чуття, про які ми говоритимемо, було створене Рудольфом Штайнером. Ви, мабуть, знаєте, що Рудольф Штайнер охоче говорив про духовний світ, тим самим підносячи нас до вищих сфер. З іншого боку, неможливо уявити більш практичну людину, здатну дати мудру пораду в повсякденних справах. З цього погляду

шлях до антропософії через учення про органи чуття надзвичайно зручний. Усе, про що я говоритиму, можна перевіряти на практиці, оскільки йтиметься про наші власні органи чуття.

Антропософія дарує нам духовну науку, що доповнює та поглиблює природознавство. Тому я залучатиму у великій кількості матеріал звичайного природознавства, аби ви побачили, що багато загадок природи можна розгадати, якщо скористатися другою половиною – духовним знанням. При цьому я розповідатиму багато про те, що ви вже знаєте, але, можливо, ще не розглядали під таким кутом зору.

Ви знаєте, що ми маємо кілька органів чуття. Я назву лише деякі з них: чуття зору, чуття слуху, чуття дотику. Але набагато менше відомо, що ці органи чуття пов'язані один з одним. Рудольф Штайнер показує, що вони утворюють абсолютно нове, оригінальне, утворюють Порядок, або, якщо ми скористаємося терміном Піфагора, – Космос. І це дивне ціле ми поступово осягатимемо впродовж наших шести зустрічей. Одне нерозривно пов'язане з одним, а всі органи разом утворюють величну композицію. І лише сприймаючи цю композицію загалом, можна зрозуміти її окремі частини. Власне, неможливо описувати один орган чуття, не знаючи водночас решти. І це справді новий погляд. Тому я не можу просто довільно розбирати якийсь один, а потім інший орган чуття. Я маю враховувати весь цей Космос.

Почну з того, що представлю його вам. Ми почнемо з добре відомого *чуття дотику*. Потім розглянемо щось нове для вас: *чуття життя*; за ним – *чуття власного руху*. Потім мова знову піде про знайоме: *чуття рівноваги, чуття нюху, смаку та зору*. Далі – *чуття температури, або тепла*. І *чуття слуху*. І, нарешті, ми перейдемо до розгляду незнайомих вам органів чуття: *чуття мови, чуття уявлення, або думки*, і насамкінець – *чуття Я*.

Якщо ви рахували, їх – дванадцять: це число є символом Космосу. Коли ви опануєте це «космічне поняття», то

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.